

beži pred hudim radovednežem, kajti radovedneži so navadno tudi jezičniki in hudi obrekovalci. Učitelj naj tedaj svoje učence vedno tako vzreja, da ložeje shajajo med svojimi so-brati na svetu.

Fr. Govekar.

Šolsko in ljudsko izobraženje.

(Dalje.)

Poglejmo vendar, zakaj ta ali uni more shajati pri svoji kupčiji, pa vendar komaj zna tiskano brati. Varčen je, reden in natančen pri svoji kupčiji. Odprimo oči, svet ima dovolj zgledov, iz katerih moremo spoznati pravo podlago sreče in blagostanja.

Kaj pa je vendar bolje, kakor veliko vedeti in znati? Dobra odgoja, privaja na pridnost, varčnost, zadovoljnost, poštenje.

In kje se dobiva ta odgoja? v šoli? pri starših? v življenji? Nikjer popolnoma, ampak vsak nekaj teh pripomore do tega. Tukaj ne gre pozabiti, da ima domača odgoja naj več vpliva.

Poglejmo še malo, kako je pred pustom po mestih! Koliko se tukaj more človek naučiti! Koliko njih uro ali posteljo nese zastavit, samo da je pri tem ali unem kratkočasu. Kaj pa, da tukaj nihče ne graja gospodov, gospá ali gospodičin, ki po zvestem spolnovanji svojih dolžnosti privoščijo si včasih kakšen dober večer. Koliko pa teh živé, kakor da bi bili na svetu le zato, da se kratkočasijo! Ako milujemo ljudi nižih stanov, se nam pa pregledovaje to pobarvano gnjilobo kar na ravnost studí. Pokazati sem hotel, da tudi tukaj zeló zeló primanjkuje prave odgoje. Ali je to morda znamenje prave odgoje? Ali je to morda znamenje prave omike, ako se reči visoko cenijo, ako se za reči čas in premoženje trati, in ako jih pametno, ne rečem po keršansko, pogledamo, so to stvari ne le brez koristi, marveč tudi škodljive in gnjusobne. Ali je to morda znamenje prave omike, ako se pri lišpu in plesu zane-marjajo naj večí in naj blažnejši nameni v življenji, namreč matrne dolžnosti? Ali ni to bliščéča gnjiloba?

Naj bo zadosti sedaj! Ogledali smo se po mestu, in ako od tisoč, ki nas srečajo v mestnem hrupu le nektere spremimo v njih življenje, in ako od mertvega življenja pojasnimo le

nekatere reči, smo vendar že spoznali a) da je marsikaj gojilega v višjih in nižjih krogih po mestu; b) sedanji rod še ni nič storil, da bi se reč na boljše zasukala in ako hočemo, da nastopijo za nami boljši časi, moramo boljše stran omike v to rabiti in v bran staviti se pretečim nevarnostim. Najdeli smo tudi c) da to pripravljanje mladosti za življenje je poglavitno v tem, da odgojamo verle in blage značaje. Pri posamesnem otroku skerbi za to domača odgoja, šola in nadaljno izobraževanje. To doseči je naloga boljše ljudske odgoje, ktera se pa ravno deli v imenovane tri bistvene dele.

Dasiravno smo povdarjali le materijalno stran ljudskega blagostanja, smo videli vendar na deželi in po mestih potrebo boljše ljudske odgoje.

In tako stojimo pred velikim vprašanjem ljudskega izobraženja, kakor je dan danes silo potrebno. Blagor posamesnega otroka vse mladosti mladega ljudstva in prihodnje države zahteva, da se mladost po dobri odgoji za sedanji čas pripravlja.

Večkrat smo že izrekli in tukaj zopet še enkrat prav posebno povdarjamo, da izobraženje mladine za življenje, da boljše ljudsko izobraženje ne pride le iz šole in po šoli, marveč, da je boljše ljudsko izobraženje postavljeno na boljše domačo odgojo, na boljše šolsko izobraženje in v veči skerbi za nadaljno izobraževanje.

Ako v današnjih dnevih vse gori za boljše ljudsko odgojo in tako viharno po nji kriči in potem le od šole govori in s šolskimi postavami in tako dalej prizadeva se za boljše ljudsko izobraženje, je to znamenje velike nevednosti ali dokaz, da tem ljudem ni vsem resnica z boljšim šolskim izobraženjem, ampak da se za njih kričanjem in vpitjem skrivajo vsi drugačni nameni. Dobro si zapomnimo: Znamenje, da se kdo resnično prizadeva za boljše ljudsko izobraženje je to, da se poteguje za ljudsko odgojo v vseh rečeh, ktere obsegajo ljudsko izobraženje, in da začenja prinarejati v vseh točkah ljudskega izobraženja. Ako pa tako prezadevanje obsega le šolo, je pa jedro gajilo; to je nevednost ali hudobija. Kdor hoče zboljšati ljudsko izobraženje, mora s šolo vred tudi zboljšati domačo odgojo in nadaljno izobraženje, sicer njegovo prizadevanje ni pravo in resno. Naj imenitnejša je domača odgoja; tega naj nihče ne prezira!

Boljša ljudska odgoja se naj prej in poglobitno v tem loči, da se prav izide, nahaja v tem, da pripoznava, koliko vredna in koliko imenitna je domača odgoja in nadaljno izobraženje in da šolsko odgojo jemlje in razumeva v njeni naravni zvezi z odgojo v domači hiši in njeni zvezi z nadaljnim izobraževanjem, da tako šola stopi v živi, organični zvezi z očetovo hišo in praktičnim življenjem. Ako se to sedaj ni zgodilo, se mora vprihodnje zgoditi. Dan danes pa povzdigniti ljudsko izobraženje, skušajo le s šolo.

Pervo, kar je tukaj potreba je, da se odgoja po družinah boljša. *) Kaj naj se pa tukaj boljša?

Vse. Domače odgoje se je treba poprijeti zavedno, premišljeno, goreče. Domača odgoja se mora zboljšati vsa od kraja in temeljito. Ljudsko izobraženje se nikakor ne zboljša, ako zakon neha biti zakrament in je pogodba kakor vsaka druga navadna. Ljudsko izobraženje se tudi ne zboljša, ako lahkomišljeni človeče lahko v zakon stopi. To se pravi ljudsko izobraženje v korenini zadušiti. Ako bo kedaj boljši za ljudsko izobraženje, se mora svetost zakonskega stanú spoznati in čislati. Zakonski ljudje morajo zavesti se svojih naj svetejših dolžnosti.

Morajo naučiti se, s svojimi otroci od prvega trenutka tako ravnati, kakor zahteva otročja narava, a ne po sedanjih sim in tje praznih vražah. **) Zakonski ljudje se morajo učiti otrokom pravo hrano dajati, se morajo naučiti, ogibati se pri svojih otrocih tako razširjenih razvad. Morajo skerbeti, da se otroci na duši in telesu pametno razvijajo. V domačo odgojo mora priti zavest, razumnost, nova gorečnost in veselje do maternih dolžnosti.

Tukaj naj se vsak praša: Koliko se je dosihmal zgodilo, da se dobra hišna odgoja bolj razširja, kaj se je zamudilo??? Tako ne sme zmirom naprej iti. Ako se hoče, da bo kdaj ljudstvo bolj izobraženo, ako hočemo, da otroci stopijo dobro pripravljeni v javno življenje, tako se mora brezpogojno odgoja v domači hiši boljšati, in veliko skupnega in vzajemnega prizadevanja bo tukaj treba. To je prvi razloček boljše prihodnje odgoje od sedanje.

(Dalje prih.)

*) Bukvice pod naslovom: „Ueber die Elternerziehung“, ktere izdaja „Broschüren-Verein“, v tej reči povedó marsikaj podučljivega. Pis.

**) Tako n. pr. na kmetih morajo otroka precej h kerstu nesti, naj bo mraz kakor hoče, pot dolga, kakor hoče, dasiravno se zdravemu otroku to tako zelo ne mudí. Pis.